

Dans un fracas de plumes - Hadassa Tal

תרגמה לצרפתית: אגלל אררה, הוצאת ברונו דוסה, פאריס, בסדרה "שמש שחורה"

מה היית עושה בי לו באתי ציפור: מתהייה פיוטית זו שאבה הדסה טל את הכותרת המקורית של ספרה, לו באתי ציפור (הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2010). כותרת הספר "Dans un fracas de plumes" שיצא לאור בצרפתית בהוצאת Bruno Doucey 2014, לקוחה מתוך אותו שיר ענוג.

בְּמִשְׁק

נוצות

הנחליאלי

שוב רוֹחֵץ

בְּחֶלֶב שֶׁל

ילדותי

התנועה היא מוסיקלית (כפי שקורה תמיד בשירתה של הדסה טל), ההברות צצות שוב ושוב בקצב, אושר פרוסטיאני של קול קורא אדום ומסתורי מפעים אותנו.

הספר מתחיל בהתוודות על דומייה - 'ימים שְׁאֲנִי יוֹשֶׁבֶת' - שרק מצפה כי תופר ותקלוט צבע עם הופעת הציפור. ימים היא יושבת שם ומתבוננת בשקט בתנועת ההלוך ושוב של בעלי הכנפיים הבאים לבקרה. 'אֵיפֶה הִיא כְּשֶׁהִיא אֵינְנָה' זו השומרת את סודות העולם הבא. לחכות שתשוב ולהניח למבטה שיחדור בציפורים שצייר האב שאיננו עוד: שחרור, תור, קיכלי, עפרוני, קוקייה, ירגזי, עורב, שכווי, אווז, עטלף, טווס, שחף, דוכיפת, עגור, ברבור, סנונית, וכמובן יונק הדבש... לשוב לראשיתם של אותם ציורים, לאותן שעות הילדות שנמשכו בשלווה ובקסם. 'אבא כבר בחדר העבודה שלו, רכון, מצייר. אני בת שש'.

'לו באתי ציפור'... מילים אלו הינן פיוטיות בצרפתית, אך בעברית - 'לו באתי ציפור' - הן צורבות: הן מבטאות משאלה שאינה ניתנת למימוש, תוגה עמוקה על מה שלא היה, שלא יכול היה להיות, שלא יהיה. רחל המשוררת ריגשה כל כך בשירה על הילד המיוחל: "בן לו היה לי / ילד קטן / שחור תלתלים ונבון". 'מה היית עושה בי לו באתי ציפור', שואלת הדסה טל את אביה שכבר איננו כדי להשיב לה. שומעים משאלה למטמורפוזה שיש בה עוצמות של שאיפה לחיים. אתה חושב על הפליאדות שניצלו הודות להפיכתן ליונים, על הנסיך שבסיפור, שנותר ציפור כחולה למשך שבע שנים. אגב, ב- Dans un fracas de plumes יש שבעה חלקים... 'הפרטיטורה הפנימית' 'ולו באתי ציפור' - משמשים מסגרת למחזורי השירים כחול, צהוב, אדום, שחור, לבן. שירים שצבעם געגוע, איום, להט, לילה וירח.

יש שיר ילדים מסורתי בגרמנית, Wenn ich ein Vöglein wär, "אילו הייתי ציפור קטנה", שמנגינתו די ידועה, סול סול סול סול סול, סִי סִי רָה דו סִי...אתה אומר לעצמך שאילו להדסה טל היו כנפיים, הייתה משתמשת בהן כדי לעוף אל אביה. בשיר נאמר שאין לה כנפיים; היא נשארת כאן, היא רחוקה ממנו, אך גם קרובה אליו מאוד בחלום; היא פונה אליו, הוא העניק לה את ליבו.

Dans un fracas de plumes: תנועות הציפור מתוארות ובו-בזמן מצטיירים המעוף, התנופה, המרדנות, והמתח בין עולם הפרא לעולם התרבות. 'קו החיבור הוא קו השבר'. החיסכון במילים ובתנועות הופך את הספר הזה לתכשיט של ממש.

יוֹנֵקֶת

דָּבֵשׁ

מְלֵהִיטָה כְּחָלִים בְּחֶשְׂאֵי

רַק פְּעַם שׁוֹרְקֶת

וְצוֹלְלֶת

הַפּוֹךְ

מוֹלֵי

מה שמתפרש הוא זיכרון של תוגה, דיאלוג של אש, של מאבק בלילה, של צעקת בדידות שמשתקת כנפיים; אך גם נחמה, תחייה, בתוך אותה 'הפרטיטורה הפנימית' שנכתבת במילים. הציפור ששבה, מאפשרת את שובו של הקול; קול שחזר ונמצא לאחר שספג את צבעיו של האב האהוב:

מֵתוֹךְ שֶׁשָׂרָה לְעֶצְמִי, אֲנִי נוֹלְדֶת.

בְּכָל צְפוֹר מוֹגֵנֶת פֶּסֶת שָׁמַיִם.

בְּכָל רֶגַע לֹא נִלְאַה שֶׁל הַמְּעוֹף.

'זה הפֶּתַב הפנימי. מִשָּׁם אֲנִי נוֹלְדֶת': משם היא נולדת מחדש, מתוך התבוננות בציפורים; הציפור המצוירת, זו שקפאה במעופה, וזו המתרוצצת בגינתה. נוכחותן תוססת, מלאת חיים. ויש עוד להבין, כדי לאהוב אותה יותר: 'זה הַצְּרִיךְ חיים שלמים'.

'אחר כך נשפך מִטֵּר של ציפורים, גוֹדֵשׁ, גוֹלֵשׁ. רוּחַ נְדַחֵף לְבַדִּים, עֲצִים הַתְּעוֹפֹפוּ, שֶׁמְעוֹ לְחִישָׁה של עֲלִים מתגלגלים'.

צבעי הציפורים מזקקים במשוררת שירה ציורית, ומבטה שחודר למעמקי היצורים, חושף בהם את מהות האור, מניח על החך שבפינו את טעם המעוף. מאותה פוליפוניה יוצא קול מאוהב, מופתע, טריל מתגלגל ומרעיד - 'קִיכְלִי - הַשָּׁם הַזֶּה קָשׁוֹר אֵלַי כְּפַעְמוֹן' - קיכלי, נוצתך משרטטת בשמים את טעם חיינו.